

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*Miejsce
na naklejkę
z kodem*

**EGZAMIN MATURALNY
Z FILOZOFII**

POZIOM PODSTAWOWY

MAJ 2014

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 10 stron (zadania 1 – 25). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

**Czas pracy:
120 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 50**

MFI-P1_1P-142

Część I (20 pkt)**Zadanie 1. (3 pkt)**

Do każdej z sentencji przyporządkuj jej autora. Nazwiska wybierz spośród poniższych.

św. Augustyn, Henri Bergson, René Descartes, Immanuel Kant, Fryderyk Nietzsche,
Platon, Sokrates, Jean Paul Sartre

- a) Ja was uczę nadczłowieka. Człowiek jest czymś, co pokonanym być powinno.
.....
- b) Myślę, więc jestem.
.....
- c) Stworzyłeś nas bowiem jako skierowanych ku Tobie. I niespokojne jest nasze serce,
dopóki w Tobie nie spocznie.
.....

Zadanie 2. (1 pkt)

Które z poniższych zdań stanowi właściwe zakończenie maksymy Immanuela Kanta?

Czyn moralny to taki, który

- A. wykonywany jest zgodnie z obowiązkiem i bez względu na skłonności.
B. wykonywany jest niezgodnie z obowiązkiem i bez względu na skłonności.
C. wykonywany jest zgodnie z obowiązkiem i według najlepszej skłonności.
D. wykonywany jest niezgodnie z obowiązkiem i według najlepszej skłonności.

Zadanie 3. (2 pkt)

Uzupełnij zdania – podaj właściwą dyscyplinę (dział) filozofii i wyjaśnij stanowiska.

- a) Determinizm to stanowisko z zakresu ..... głoszące, że
- .....
- .....

- b) Naturalizm to stanowisko z zakresu ..... głoszące, że
- .....
- .....

Zadanie 4. (2 pkt)

Dopasuj do wymienionych filozofów tytuły ich dzieł oraz dopisz kierunki, które ci filozofowie reprezentują.

Uzasadnienie metafizyki moralności, Rozprawa o metodzie,

Egzystencjalizm jest humanizmem, Państwo, Osoba i czyn, Bycie i czas

Kierunek / nurt: racjonalizm, empiryzm, idealizm, egzystencjalizm, pozytywizm

a) Kartezjusz: dzieło ..... kierunek .....

b) Jean Paul Sartre: dzieło ..... kierunek .....

Zadanie 5. (4 pkt)

Przeczytaj podany fragment tekstu i odpowiedz na poniższe pytania.

Toż przecie nie trzeba odwoływać się do Opatrzności, ani do nieśmiertelności, by uznać za słuszne, jeśli się chwali męstwo, dobroć serca, prawość, godność własną, szlachetność motywacji. Każda z tych ocen jest wyrazem uczuciowości istot dzielnych, uczciwych, istot z górnym polotem. Kto tak czuje, ten nie odczuwa potrzeby pozaświatowych uzasadnień [...]. Czuje on i rozumie, że tak jest dobrze i słusznie.

T. Kotarbiński, *Zagadnienia etyki niezależnej*,
[w]: tenże, *Medytacje o życiu godziwym*, Warszawa 1986, s. 122.

Który z filozofów – św. Tomasz, Jean Paul Sartre, Albert Camus, Karol Wojtyła – mógłby zaakceptować, a który odrzucić tezy zawarte w podanym cytacie? Odpowiedź uzasadnij.

akceptacja: .....

uzasadnienie: .....

.....
.....

brak akceptacji: .....

uzasadnienie: .....

.....
.....
.....

Zadanie 6. (2 pkt)

Spośród podanych pojęć wybierz po jednym charakterystycznym dla poglądów każdego z wymienionych filozofów.

anamneza, dowód ontologiczny, egzystencjalizm, empiryzm, fenomenologia, irracjonalizm,
intelektualizm etyczny, filozofia transcendentna

a) Sokrates

.....

b) Platon

.....

c) Anzelm z Canterbury

.....

d) Immanuel Kant

.....

Zadanie 7. (2 pkt)

Napisz, co uważali za tworzywo świata (arché) wymienieni niżej filozofowie.

a) Anaksymander .....

b) Heraklit .....

Zadanie 8. (1 pkt)

Wskaż stwierdzenie charakterystyczne dla antycznego sceptyka.

- A. Poszukiwanie prawdy jest konieczne dla osiągnięcia cnoty.
- B. Zawieszenie sądów (epoché) prowadzi do spokoju i szczęścia.
- C. Człowiek cierpi, ponieważ nigdy nie pozna prawdy.
- D. O prawdzie i fałszu przekonać nas może jedynie natchnienie.

Zadanie 9. (1 pkt)

Wybierz właściwe dokończenie zdania.

Anamneza jest

- A. zaburzeniem pamięci.
- B. przypominaniem.
- C. rodzajem amnezji.
- D. sposobem prowadzenia rozmowy.

Zadanie 10. (2 pkt)

Przyporządkuj odpowiednie terminy do poniższych cytatów.

antynatywizm, hylozoizm, hedonizm, natywizm, hylemorfizm, pragmatyzm, idealizm

a) Nie ma nic w umyśle, czego by nie było wcześniej w zmysłach.

b) We wszystkim, co powstaje, znajduje się materia, i ona jest jednym składnikiem, a forma drugim.

Część II (30 punktów)

Na podstawie tekstu wykonaj polecenia.

Karol Wojtyła, *Elementarz etyczny*

Właśnie z tego stanowiska winna być chyba rozważana sprawa etyki niezależnej. Jeżeli odwołamy się w niej do znanych dobrze ogółowi wypowiedzi prof. Tadeusza Kotarbińskiego, to w programie etyki niezależnej chodzi przede wszystkim o taki system norm moralnych, który jest niezależny od religii, jeżeli zaś jest niezależny od religii, w takim razie oczywiście nie zawiera żadnych zasad określających stosunek człowieka do Boga. To zrozumiałe. Owszem, koncepcja etyki niezależnej zrodziła się z potrzeb życia – miała zapęścić doraźnie brak programu moralności potrzebnego tym ludziom, którzy stracili wiarę w Boga, stracili przekonanie o Jego istnieniu. Wobec tego nie mogą przyjąć programu etyki religijnej, a z drugiej strony nie mogą też pozostawać bez żadnego programu etycznego.

Adresat istotnie jest ściśle określony. Jeżeli chodzi o samą treść etyki niezależnej, to każdy łatwo zauważy, iż zawarte w niej zasady czy też ideały moralne – to po prostu zasady oraz ideały etyki chrześcijańskiej minus to wszystko, co w niej odnosi się do Boga, co stanowi o jej religijnym charakterze. Zarys jest zresztą dosyć pobieżny. Częściowa zgodność z ideałami oraz zasadami głoszonymi przez etykę chrześcijańską [...] jest łatwo zrozumiała. Etyka chrześcijańska przecież zawiera w sobie całą etykę naturalną, tzn. ten zespół zasad postępowania, który głosi ludziom zdrowy rozum. Etyka naturalna została zaaprobowana w Dekalogu oraz w Ewangelii – moralność oparta na Objawieniu nie może się przeciwstawiać moralności opartej na zdrowym rozumie, może ją tylko dopełniać [...].

Etyka naturalna nie oznacza jednak bynajmniej tego samego co etyka niezależna, niereligijna. Jest to etyka nieoparta na Objawieniu, niezwiązana z religią objawioną. Nie jest to jednak etyka niereligijna ani też tym bardziej etyka wynikająca z negacji religii. Nie jest ona taką ani w ujęciu wielkich myślicieli starożytności, ani nawet w ujęciu wielu myślicieli okresu oświecenia. Powód tego jest prosty. Przecież religia, podobnie jak etyka, też jest

w zasadniczej mierze wykwittem natury ludzkiej. Ludzkość nie potrzebowała koniecznie Objawienia, ażeby być w jakiś sposób religijną, tak jak nie potrzebowała go, aby określić sobie zręby naturalnej moralności. Sama rozumna natura ludzka stanowi podstawę nie tylko etyki, ale również i religii. Sam rozum prowadzi człowieka do wniosku o istnieniu Pierwszej Przyczyny, która jest Pierwszym Bytem, czyli Bogiem. [...]

A jednak chrześcijanin, nawet przy całym szacunku dla czyichkolwiek przekonań, wyczuwa jakąś lukę w koncepcji etyki niezależnej, i to właśnie zaraz na jej początku. Ażeby sensownie mówić o etyce niezależnej, ażeby budować jej program, należałoby naprzód wykazać, udowodnić niezbicie, że człowiek jest bytem niezależnym. Tylko taki bowiem byt miałby prawo do moralności, której zasady określi mu etyka niezależna. Bez tego program etyki niezależnej nie jest gruntownie racjonalny.

Czy istotnie można by wykazać, że człowiek jest bytem niezależnym? Z wielu jego uzależnień i uwarunkowań zdają sobie doskonale sprawę wszyscy, również i wyznawcy etyki niezależnej. Zależność w istnieniu od Przyczyny Pierwszej, której dowodzi filozofia bytu, nie ujawnia się co prawda w powierzchownym oglądzie świata zjawiskowego, ale też nie znajduje się bynajmniej poza polem rozumu, poza zasięgiem myślenia i wnioskowania. Dla tylu ludzi zarówno bardzo prostych, jak i bardzo wykształconych nie ulega ona wątpliwości. Dla bardzo wielu innych jest ona problemem poważnym, nie potrafią z całym przekonaniem odrzucić istnienia Boga, ale mocniej lub słabiej liczą się z Jego możliwością.

K. Wojtyła, *Elementarz etyczny*. [w:] *Aby Chrystus się nami posługiwał*, Kraków 1979, s. 179–181.

Zadanie 11. (2 pkt)

Karol Wojtyła wymienia w tekście Tadeusza Kotarbińskiego jako przedstawiciela etyki niezależnej.

A. Podkreśl tytuł dzieła Tadeusza Kotarbińskiego.

*Co to jest personalizm, Uzasadnienie metafizyki moralności, Humanizm integralny,
Medytacje o życiu godziwym, Człowiek i Państwo, Bycie i czas*

B. Podaj nazwę szkoły, którą reprezentuje Tadeusz Kotarbiński.

szkoła: .....

Zadanie 12. (1 pkt)

Na czym, zdaniem autora powyższego tekstu, polega „niezależność” etyki?

.....
.....
.....

Zadanie 13. (1 pkt)

Z jakiego powodu, według Karola Wojtyły, powstała etyka niezależna?

.....
.....
.....

Zadanie 14. (2 pkt)

Na podstawie tekstu i własnej wiedzy sformułuj jedno podobieństwo i jedną różnicę między etyką niezależną a etyką chrześcijańską.

podobieństwo: .....

.....
.....
.....

różnica: .....

.....

Zadanie 15. (2 pkt)

Czy, zdaniem autora tekstu, między etyką niezależną a chrześcijańską zachodzi sprzeczność? Odpowiedź uzasadnij.

.....
.....
.....

Zadanie 16. (2 pkt)

Wyjaśnij pojęcie etyki naturalnej i podaj nazwisko zwolennika etyki naturalnej z epoki francuskiego oświecenia.

etyka naturalna: .....

.....

przedstawiciel: .....

Zadanie 17. (2 pkt)

Jaki nurt filozoficzny reprezentuje Karol Wojtyła? Podaj nazwisko innego filozofa reprezentującego ten nurt.

nurt: .....

filozof: .....

Zadanie 18. (1 pkt)

Podaj tytuł ważnego w dorobku Karola Wojtyły dzieła filozoficznego.

.....

Zadanie 19. (4 pkt)

Przedstaw dwa podobieństwa i dwie różnice pomiędzy stanowiskiem etycznym Karola Wojtyły i Immanuela Kanta.

podobieństwa:

• .....

.....

• .....

.....

różnice:

• .....

.....

• .....

.....

Zadanie 20. (2 pkt)

Jaka jest, zdaniem Karola Wojtyły, największa słabość, którą człowiek wierzący dostrzega w koncepcji etyki niezależnej?

.....

.....

.....

Zadanie 21. (3 pkt)

Które zdania są prawdziwe, a które fałszywe? Wstaw we właściwe miejsca P lub F.

	Zdania	Prawda/Falsz
A.	Etyka naturalna odwołuje się do pojęcia Boga.	
B.	Etyka niezależna jest synonimem etyki niereligijnej.	
C.	Objawienie jest fundamentem etyki chrześcijańskiej.	

Zadanie 22. (1 pkt)

Spośród wymienionych poniżej myślicieli wskaż tych, którzy zgodziliby się z tezą, że zasady moralne powinny opierać się na religii.

Epiktet, św. Augustyn, David Hume, Sokrates, Blaise Pascal, Fryderyk Nietzsche

Zadanie 23. (4 pkt)

Karol Wojtyła pisze, że *sam rozum prowadzi człowieka do wniosku o istnieniu Pierwszej Przyczyny*. Wymień dwóch autorów dowodów na istnienie Boga oraz podaj nazwy tych dowodów.

autor: .....

nazwa dowodu: .....

autor: .....

nazwa dowodu: .....

Zadanie 24 (2 pkt)

Wyjaśnij znaczenie pojęcia „pierwszej przyczyny” w filozofii starożytnej i wymień jednego starożytnego filozofa, który się nim posługiwał.

znaczenie pojęcia: .....

.....

.....

filozof: .....

Zadanie 25. (1 pkt)

Jak nazywamy ludzi, którzy – jak pisze Karol Wojtyła – *nie potrafią z całym przekonaniem odrzucić istnienia Boga, ale mocniej lub słabiej liczą się z Jego możliwością?*

.....

BRUDNOPIS